23/04/2020

Ταξιδεύοντας στον χρόνο: Στον Αη Γιώργη Περιστερεώτα

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Ο αρχιτέκτονας Βλαδίμηρος Νεφίδης –μετά από έρευνα, για να διασφαλιστεί η ακρίβεια της αποτύπωσης–, μας ταξιδεύει στον Άγιο Γεώργιο Περιστερεώτα, τον Αϊ-Γιώργη των Ποντίων, όπως ήταν το 1915 (λίγα μόλις χρόνια προτού ερημωθεί).

Η τεχνολογία ξαναζωντανεύει τη μονή-σύμβολο που σήμερα στέκει ερειπωμένη στην κορυφή ενός απότομου βράχου, σε υψόμετρο 1.210 μέτρων, στην πλαγιά του όρους Πυργί στη Ματσούκα.

Την εκπληκτική τρισδιάστατη αναπαράσταση «συνοδεύει» η φωνή της Κατερίνας Παπαδοπούλου η οποία τραγουδά «να ποδεδίζω τον Αέρ’ και τον Περιστερώνη, ατόν θα βάλω μάρτυρα, θα εφτάγω σε τεμόνι»

Η Ιερά Μονή του Αγίου Γεωργίου Περιστερεώτα ιδρύθηκε το 752 μ.Χ. στο όρος Πυργί στην περιοχή Γαλλίαινα της Ματσούκας, 30 χλμ. Ν.Α. από την Τραπεζούντα. Ονομάστηκε Περιστερεώτα, γιατί κατά την παράδοση τρία περιστέρια οδήγησαν

τους ισάριθμους ιδρυτές μοναχούς από τα δάση των Σουρμένων, απόσταση 50 χλμ. από την τοποθεσία της Μονής.

Στην ίδια περιοχή εξάλλου ήταν χτισμένες και οι άλλες δυο μεγάλες Μονές του Πόντου, η Παναγία Σουμελά (386 μ.Χ.) και ο Άγιος Ιωάννης ο Βαζελών (270 μ.Χ.) και οι οποίες έμελλε στα επόμενα χρόνια να διαδραματήσουν σημαντικότατο ρόλο στην ιστορία των Ελλήνων στην περιοχή. Το 1203, ένα χρόνο πριν από την ίδρυση της αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας από τους Δαυίδ και Αλέξιο Μ.Κ., η Μονή ερημώνεται από περσικές επιδρομές. Μόλις το 1388 ανασυστήνεται από το Θεοφάνη, προήγουμενο της Μονής Σουμελά, ο οποίος αφού ανακαίνισε τα κελιά και το ναό, κάλεσε μοναχούς και ιερομόναχους και ο ίδιος έγινε Ηγούμενος. Κατάφερε και εξασφάλισε και τη βοήθεια του αυτοκράτορα της Τραπεζούντας Αλέξιου Γ’ Μ.Κομνηνό (1349 – 1390) ο οποίος εξέδωσε και χρυσόβουλο για τη Μονή.

Το 1461 το Μοναστήρι έπαθε νέες ζημιές από επιθέσεις και διαρπαγές ενώ το 1483 κάηκε το Άγιο Βήμα του Καθολικού της Μονής από απροσεξία του εκκλησιάρχου Ιωαννίκιου. Από την πυρκαγιά αυτή καταστράφηκαν διάφορα έγγραφα,κώδικες και το Χρυσόβουλο του αυτοκράτορα της Τραπεζούντας Αλέξιου Γ’ Μεγάλου Κομνηνού. Το 1493 η Μονή ξαναχτίστηκε με άδεια και προνόμια του Σουλτάνου Βαγιαζίτ Β’ (1481-1512). Τα προνόμια αυτά της Μονής ενίσχυσε με ιδιαίτερο Χρυσόβουλο και ο διάδοχος του Βαγιαζίτ, Σουλτάνος Σελίμ Α’ (1512-1520). Ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος Γεννάδιος για να ενισχύσει τη Μονή, με “εκδοτήριο γράμμα” του το 1501 αύξησε την κτηματική περιουσία της Μονής, με την προσθήκη της “τοποθεσίας της εξαρχίας Γαλίαινας”.

Το 1701 ο πατριάρχης Καλλίνικος Β΄εξέδωσε σιγίλλιο με το οποίο αναγνωρίζει το μοναστήρι αυτό ως σταυροπηγιακό. Το σιγίλλιο αυτό επικυρώθηκε πέντε χρόνια αργότερα (1706) και από τον Πατριάρχη Γαβριήλ Γ΄. Στην εξαρχία της Γαλίαινας υπάγονταν 953 οικογένειες (στέφανα) και 4000 ψυχές. Κάθε οικογένεια υποχρεωνόταν να καταβάλει στη Μονή 5 οκάδες καλαμπόκι ως ετήσια προσφορά, αντ’αυτού το μοναστήρι εκτός από ιερέα συντηρούσε σε κάθε χωριό ένα δάσκαλο.

Συνολικά η μονή είχε 392 πολυτελή δωμάτια και πλούσια βιβλιοθήκη αποτελούμενη από 7500 τόμους βιβλίων. Με δικές της ενέργειες, εκτός των άλλων σχολείων που συντηρούσε, συστήθηκε το 1909 η Κεντρική Σχολή της Γαλλίαινας, που ήταν πλήρες τετρατάξιο Ημιγυμνάσιο. Εξάλλου σ’ένα από τα δυο μετόχια του Μοναστηριού στην Τραπεζούντα στεγαζόταν στις αρχές του 19ου αιώνα το Φροντιστήριο της Τραπεζούντας πριν στεγαστεί σε δικό του διδακτήριο (1845) απ’όπου μεταστεγάστηκε οριστικά στο μεγαλεπήβολο σημερινό κτήριο που εγκαινιάστηκε το 1902. Πολλές μεγάλες προσωπικότητς του Γένους, όπως Πατριάρχες, Μητροπολίτες, καθηγητές και δάσκαλοι είχαν ως πρωταρχική βάση

μόρφωσης και εξόρμησης την Μονή του Περιστερεώτα.

Χιλιάδες ήταν κατ’έτος οι οικονομικές ενισχύσεις πτωχών και αναξιοπαθούντων οι οποίοι προσέτρεχαν στην Μονή μη έχοντας άλλη ελπίδα για βοήθεια. Η σημαντικότερη όμως προσφορά της Μονής του Περιστερεώτα, όπως και άλλων μεγάλων Μονών του Πόντου, ήταν η διατήρηση της ελληνοχριστιανικής συνείδησης στους Έλληνες.

Αποτελούσαν την πνευματική, διοικητική και εθνικοκοινωνική ποδηγέτηση των υποδούλων. Το μοναστήρι είχε πολλά κειμήλια αμύθητης αξίας, εκ των οποίων τα περισσότερα χάθηκαν στην Ανταλλαγή. Το 1903 η Μονή είχε 15 μοναχούς. Τα παλαιότερα κτίσματα του Μοναστηριού κάηκαν τον Ιανουάριο του 1904 από πυρκαγιά. Ξαναχτίστηκαν έπειτα από τον Ηγουμενεύοντα αρχιμανδρίτη Γρηγόριο, με βοηθούς τους μοναχούς Ιλαρίωνα και Θεοδόσιο.

Η Μονή λειτούργησε για έντεκα και πλέον αιώνες διαδραματίζοντας πολύ σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση και διατήρηση της ελληνοχριστιανικής συνείδησης και ερημώθηκε στις 17 Ιανουαρίου 1923 και οι εναπομείναντες μοναχοί, ακολουθώντας τη μοίρα του υπολοίπου ελληνισμού πέρασαν στην Ελλάδα.